

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadruga dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 Din. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 15.

Sreda 20. februarja 1929.

Leto IV.

Dnevi socialnopolitičnega dela.

Otvoritev Delavske zbornice v Ljubljani.

V dneh od 15. do 18. februarja so se vršila v Ljubljani važna socialno-politična posvetovanja in otvoritev Delavske zbornice za Slovenijo. Te dni je imelo v Ljubljani svoje seje centralno tajništvo Delavskih zbornic, svoje letno zborovanje je imela »Delavska zbornica za Slovenijo« in vrhutega se je vršila anketa, ki jo je sklicala zagrebška delavska zbornica glede razširjenja zakona o pokojninskem zavarovanju za zasebne nameščence, ki je sedaj veljaven le za Slovenijo in Dalmacijo, na vso državo. To so bili v resnici dnevi dela na socialnopolitičnem in delavskovarstvenem polju.

Huda zima je, prometne zveze so slabe, tako, da se vsa prireditev ni mogla vršiti tudi na zunaj v takem slavnostnem obsegu, kakor bi zaslužila. Kljub temu so dospeli v Ljubljano zastopniki zunanjih Delavskih zbornic in centralni tajnik s. dr. Živko Topalović, ki so s svojim resnim sodelovanjem pripomogli k najboljšemu moralnemu in stvarnemu uspehu prireditve. Istotako so delegati iz Slovenije dokazali s svojo udeležbo, da vedo ceniti vrle zasluge in pomen delavske zbornice za delavski razred.

Z letno konferenco delegatov Delavske zbornice za Slovenijo se je združila tudi otvoritev palače na Miklošičevi cesti. Velika je palača Delavske zbornice, ki naj predstavlja veličino in važnost delavskega razreda v družbi. Delavstvo se ne mara več potikati po kletih, po beznicah; delavstvo se ne smatra več za podrejen faktor v družbi, marveč smatra, da je enakopraven in enakovreden član človeške družbe. Zato je imelo tudi vso moralno pravico in dolžnost, da za svoje zastopstvo, to je Delavsko zbornico, ustvari tudi svoji moči primerno reprezentanco, svojim strokovnim in kulturnim organizacijam pa primeren dom, da bodo nasprotniki že od zunaj videli, da tudi delavstvo zna ustvarjati in bo s svojimi energičnimi silami znalo izvojevati in braniti svoje pravice.

Palača Delavske zbornice je dom strokovnoorganiziranega delavstva vse Slovenije, posvetoval in posredovalni dom vseh onih nameščencev, ki jih tarejo socialne krivice. Delavska zbornica je javnopravni organ, ki posreduje v interesu vseh socialnopolitičnih in delavskovarstvenih vprašanj in tozadevne zakonodaje za delavstvo, sporazumno s centralo Delavskih zbornic. To je torej legalna institucija, v katero morajo imeti organizirani delavci zaupanje in jo moralno

podpreti s tem, da resno sodelujejo zanj in varujejo nje ugled.

Ponosni smo lahko na ogromno kulturno in socialnopolitično delo, ki ga je izvršila Delavska zbornica v par letih obstoja.

V nedeljo ob pol 11. uri dopoldan se je izvršila v dvorani Delavske zbornice slovesna otvoritev tega novega osred. doma delavstva v Sloveniji. Pri otvoritvi so bili navzoči poleg zastopnikov centralnega tajništva delavskih zbornic, ostalih zbornic v državi in strokovnih organizacij, tudi ministristvo socialne politike, veliki župan ljubljanske oblasti, oblastna samouprava, župan ljubljanske, Trgovska in obrtna zbornica. Razentega je došlo več pismenih pozdravov, ki vsi dokazujejo, kako velik ugled si je pridobilo delavstvo ravno s svojim resnim delom.

Posebno značilne so bile pozdravne besede velikega župana ljubljanskega, ki je z iskrenimi besedami priznal upravičenost stremjenja delavskih zbornic in njih mandatarjev strokovnih organizacij, ki imajo namen s svojim resnim delom pospeševati čim pravičnejšo ureditev socialnih razmer.

Nimamo namena danes poročati o naravnost lepem govoru tajnika Delavske zbornice s. Uratnika, ali o dobrohotno zasnovanem govoru generalnega tajnika Trgovske in obrtne zbornice in o iskrenem izvajanju centralnega tajnika delavskih zbornic s. Topalovića, ker izide v tem listu obširnejše poročilo o poteku celotnih prireditve.

Ali eno moramo končno še konstatirati.

Iz poteka vseh slavnostnih prireditvev kakor tudi stvarnih posvetovanj je jasno, da je socialna misel pri nas že tako globoko prežela našo javnost z ozirom na resno smoteno delo proletarijata, da imamo pred seboj, če ne zapademo letargiji in malomarnosti v svojem organizacijskem in socialno političnem stremljenju, gotovo lepšo bodočnost kakor je bila minulost. Na straži moramo biti. Na delu moramo biti neumorno, da ostanejo naše sile budne in krepke.

V tem smislu pozdravljamo naš novi dom, v tem smislu pa tudi iskreno obljubujemo, da bomo ta novi dom, svoje zaščitno zavetišče branili kot junaki, ki vedo, da je prava zmaga mogoča le v solidarnosti in če posvetimo vsi svoje moči istim skupnim ciljem!

Naš dom, naš ponos!
Naprej!

svetu, ki naj bi izdelal gospodarski program države in naj bi se otvoril čimprej, v dovolj-
nem številu, najmanje paritetno s poslo-
davci, tudi delavci.

Industrija in carinska politika.

Memorandum industrijalcev in obrtnikov rešava problem celokupne naše gospodarske krize na zelo enostaven način. Na Angleškem in Holandskem znaša carinska zaščita okrog 10 odstot., v Španiji preko 40 odstot., pri nas pa okoli 25 odstot. vrednosti blaga. Dvigimo torej našo carino na višino Španske in Kolumbovo jajce je tu.

Toda stvar vendarle ni tako enostavna in priprosta. Zakaj je potrebno, da se dviga paralelno tako industrija, ki ima na našem terenu življenske zmožnosti, kakor poljedelstvo in živinoreja, a tudi obrt se skuša obdržati, razven tega gre pri celi stvari za interese konzumentov, ki jih ni treba daviti z višjimi cenami, kakor je to v danem momentu neobhodno potrebno.

Iz prakse prejšnjih let imamo dovolj izkušenj, kam bi nas privedle splošne formule industrijalcev, ako bi se urejevale carine v prvi vrsti po želji industrijalcev, kakor je to v prejšnjih letih bilo. Mi imamo n. pr. skoz in skoz parazitsko industrijo sladkorja, ki je napram konzumentom kartelirana, ki ne izvaža in ki stalno škoduje naši bilanci. Mi imamo industrijo piva, ki radi privilegijev, katere uživa, otežuje sklepanje trgovinskih pogodb, na primer s Čehoslovasko, od katere bi mogli dobiti dragocene koncesije za tolike druge naše proizvode, za kojih proizvodnje so pri nas naravni predpogoji, ako bi dovolili uvoz piva. Mi smo ocarinili celo umetno gnojilo, ki ga potrebujemo kot kos kruha, samo zato, ker je šlo to v račun neki naši industrijski veličini, brez ozira na potrebe poljedelstva, donos žetve in rezultate za trgovsko in plačilno bilanco naše države.

Ne more se osporavati, da so zaščitne carine potrebne. Ali s splošnimi trditvami ni doseženega ničesar. Zaščitna carina se mora prevreči v parazitsko, kakor imamo za toliko primerov v državi. Zato je potrebno: 1. da se posamezne vrste, ki naj se zaščitijo, konkretizirajo; 2. da se zagotovi kontrola države, da se carine ne spremenijo v breme, katero davi tako gospodarstvo, kakor ljudstvo.

Davčna obremenitev in socialna politika.

Cisto točno je, kar trde industrijci, da so javna bremena pri nas pretežka in da se naše narodno gospodarstvo pod tem bremenom ne bo moglo uspešno razviti.

A točno je tudi to, da govorijo industrijci o bremenih preveč povprečno, razlagajoč, da znaša obremenitev pri nas 621 Din na vsakega prebivalca. Industrijci in obrtniki znajo računati. A oni se niso lotili računa, ki bi si vzeli za cilj podrobno analizo javnih bremen. Zato kažejo oni na breme na tujih plečih in izvajajo iz tega originalen zaključek, da je treba razbremeniti bremena na njih plečih, ki niso niti izdaleka toliko obremenjena. Na temelju proračuna o

našem narodnem gospodarstvu in na osnovi uradnih podatkov znašajo pri nas bremena, kakor sledi:

Neposredni davki:		
sloj	na posednina	od 1000 D dohod.
kmet	65.07	17.79
obrtnik	1622.58	40.—
bogataš	12578.—	26.97
delavec	217.—	59.—
Posredni davki:		
kmet	1181.63	82.49
obrtnik	3451.76	85.06
bogataš	9995.55	19.99
delavec	2015.59	163.28
Vsa bremena:		
kmet		138.—
obrtnik		125.06
bogataš		45.22
delavec		222.28

Obremenitev, katero prenaša delavec, je daleko težja, kakor obremenitev, ki teže industrijalce in obrtnike skupaj. Kljub temu zahtevajo poslodavci v svoji preveliki socialni pravičnosti za sebe še večje olajšave. To je po oni prislovi: po tujem hrbtu sto batin.

In kar je za poslodavca karakteristično, oni gredo v istem hipu še dalje in zahtevajo poslabšanje celokupnega delavskega zaščitnega zakonodavstva, ki olajšava delavcem v težkem položaju, v katerem se nahaja, vsaj nekoliko njih položaj in jih usposablja za delo.

Daleč bi nas odvedlo, če bi začeli utemeljevati vso absurdnost teh zahtev industrijalcev in obrtnikov in navajati podatke o zdravstvenem stanju naših delavcev in njih otrok, o mortaliteti in če bi navajali končno pregled o rekrutacijah za vojno službo in tako dalje. Bojimo se, da bi prišli v tem slučaju predstavniki naših industrijalcev in obrtnikov s svojo zahtevo po ukinitvi delavske zaščitne zakonodaje pod udar zakona o zaščiti javne varnosti ali kazenskega zakona. Ali že oni klevetniški pasusi v memorandumu o »komunističnem vetru«, ki nam je prinesel delavsko zaščitno zakonodajo, o »režijskih stroških zavarovanja«, o »poneverbah pri bolniškem zavarovanju« dokazujejo zaslepljenost, ki se je poslodavci niso mogli odreči niti pri poslu, ki naj bi bil tako objektivni, kakor avtoritativni. V zaslepljenosti ali pod parolo — cilj opravičuje sredstvo — so pri tem še pozabili, da je socialno zavarovanje paritetno in da klevetejo s pasusi o poneverbah sami sebe.

Ko uvidevamo potrebo, da posveti država gospodarski politiki posebno pažnjo, ne dvomimo, da je prišlo danes globoko v dno javne vesti in da je prodrlo kot državniška maksima pravilo, da delavska zakonska zaščita in zavarovanje nimajo samo karitativnega značaja, temveč da imajo tudi prvo-rzredni gospodarski značaj in da znači spolnjevanje tega zakonodajstva prvostvornost korist, kakor za delavce in njihove rodbine, tako tudi za gospodarstvo kot narodno dobro.

Župnik Martin Erhatič laže . . .

(Župnik noče tožiti. — Računi pogreba so mu še premajhni.)

Že pred 14 dnevi smo debelo natisnili članek z enakim naslovom, v katerem smo očitali župniku Martinu Erhatiču od Sv. Jakoba v Slov. goricah, da je v svojem podpisnem članku v katoliškem »Slovincu« o pogrebem računu posestnika Franca Schrei-a lagal. Pozvali smo župnika, naj nas radi tega težkega očitka toži. Nato smo poročali, da je dober prijatelj takoj drugi dan zanesel to našo notico župniku Erhatiču, da se ne bi mogel izgovarjati z nevednostjo, da morda socialističnih listov sploh ne čita.

Pretekli so pa tedni, a župnik Erhatič se ni čutil žaljenega in nas ni tožil. Obsodil se je torej sam.

Minulo soboto pa je imel župnik Erhatič zopet razpravo v svoji tožbi proti organistu Konradu Mursecu, brezposlenemu, 70-odstot. invalidu z ženo in 5 otroci, leseno desno nogo, ki ga goni župnik Erhatič iz hiše, ki je last občine, ne pa cerkve. Pri tej razpravi je prišlo do ostrega konflikta med župnikom Erhatičem in organistovim zastopnikom odvetnikom dr. Reismanom, ki je župniku očital, da šentjakobski farani še nikoli niso toliko plačevali za cerkev kot sedaj,

ko je g. Erhatič župnik. Nato je vzrotil župnikov zastopnik dr. Veble, češ, da bo župnik Erhatič radi tega očitka tožil. Dr. Reisman je nato ponovil konstatacijo, da župljani pri Sv. Jakobu res še nikdar niso toliko plačevali za cerkev kot pod župnikom Erhatičem in da naj g. Erhatič le toži. Nato se je dr. Reisman obrnil proti župniku Erhatiču in ga vprašal, zakaj ne toži radi naših očitkov v »Delavski Politiki« in »Volksstimme«, ki so mnogo hušji in res nečastni. Župnik Erhatič pa je nato odgovoril: »Kaj bom pa tožil?«

Iz tega je razvidno, da nas torej župnik Erhatič sploh ne misli tožiti, ampak bo pustil na sebi očiitek, medtem ko v cerkvi vedno pridiga, da je greh lagati. Mislimo, da bo to vendarle tudi škofiji polagoma odprlo oči, da bodo tudi tam pravilno sodili nehanje župnika Erhatiča.

Pa še nekaj novega je župnik Erhatič povedal pri tej razpravi. Ko je dr. Reisman ugotovil, da je gospod Erhatič samolastno in brez pravnega naslova vpisal v račun g. Schrei-a 800 Din za nove zvonove in ga predložil zapuščinskemu sodniku, je župnik Erhatič izjavil, da je še celo par

K memorandumu predstavnikov obrtniških in industrijskih korporacij.

(Konec.)

Država in gospodarstvo.

Memorandum industrijalcev in obrtnikov zahteva izrecno, da se loti država ustvarjanja industrije, ker so se dvignile na ta način tudi industrije drugih držav. Potrebno je v resnici, da dela država stalno in z vsemi silami na gospodarskem dvigavanju države. Kajti samo gospodarsko ojačena država se more upreti ekonomskemu in političnemu prodiranju razvitejših inozemskih gospodarstev. Toda memorandum odreja tam, kjer bi bilo najvažnejše, da spregovori, katere gospodarske panoge naj bi država podprla? Tu je zastala predstavnikom industrijskih korporacij beseda v grlu, ker se boje, da bi se jim uprle mnogobrojne parazitske industrije, katere predstavljajo in memorandum ostaja samo pri splošni formuli, ki nič ne pove in nič ne pomeni. Zato so tudi

pripombe memorandumu o kreditu in kapitalu, o industrijski in carinski politiki, o dumpingu, o tarifni in prometni politiki stvar, ki konkretno nič ne pomenijo, temveč značijo le splošne formule, ki so bolj ali manj točne ali netočne.

Gospodarski program.

Iz memorandumu se jasno vidi, da industrijalci niso bili v stanu izdelati gospodarskega programa, ki bi ga mogli vzeti kot osnovo pri svojih zahtevah na državo in samoupravo. Oni preodkazujejo ta posel gospodarskemu svetu. Toda gotovo je eno: Ta, ki nima poguma, da bi povedal v svoji hiši, kaj in kako misli, ta bo imel ravno tako malo poguma, da pove to v korporaciji, kakoršna je gospodarski svet. Zato je bistvena potreba, da sodelujejo v gospodarskem

sto Din premalo računil! Kje je torej sedaj resnica in tarifa za ta račun? Župnik Erhatic je izrecno citiral, da je računil »vse cerkvene pogrebne stroške po odloku lavantinskega konzistorija z dne 24. aprila 1924, štev. 4095 v znesku od 2000 Din, sedaj pa naenkrat trdi, da je še par sto Din premalo računil. Kje je torej tarifa in kakšna je ta? Iz tega bi sklepali, da se župnik Erhatic kar naprej moti pri pogrebnih računih, ker tudi v

svoji tožbi z organistom trdi, da se je pri računanju vsled »naglice zmotil« za 100 Din, seve v škodo organista. Župnikovi računi se torej vedno bolj zapletajo v nejasnost. Po najnovejši trditvi župnika Erhaticja je torej znesek 2000 Din v slučaju Schreia za »cerkvene stroške« še premajhen, kar pač najbolje ilustrira, kako strahovito breme so lahko cerkveni stroški za ljudstvo na deželi.

Laži-izobrazba.

Neki vajenec je v nadaljevalni šoli predaval o izobrazbi vajencev in med drugim omenil, da tiči glavni vzrok v tem, ker mladina premalo čita knjige, revije in časopise, kot so n. pr. »Trgovski tovariš«, »Trgovski list« i. dr.

Kako malo je razredne zavedenosti med proletarijatom, je menda vsakomur znano in zato ni čuda, da je ni pri mlajši generaciji — pri vajencih — kratkomalo popolnoma nič. Oni, ki naj postanejo čez leto ali dve avantgarda v boju za izboljšanje razmer delavstva, oni v svoji nezavednosti in zaslepljenosti agitirajo za literaturo in časopise, ki je zanje z ozirom na njihovo razredno opredeljenost, ki pa se je ne zavedajo, naravnost škodljiva. Kapital dobro ve, kaj je mladina, ve dobro, da je njeno mišljenje mišljenje okolice, v kateri se nahajajo in zato se ne boji stroškov, ki jih porabi za propagando med mladino. Najboljša propaganda pa je nedvomno tisk. Tako se vzgoji vajenec že v zgodnji mladosti kot popolen dnevni hlapec, ki postane v poznejšem življenju lakaj buržuazije. Tako se bori vajenec proti svojim lastnim interesom, bori se z vso močjo proti izboljšanju svojega položaja in niti malo se ne zaveda, da pljuje v lastno skledo. Žalostno dejstvo je, da se danes čita med vajenci največ takozvanega šunda in različnih delodajalskih listov. Vse to jim nudi okolica v obilni meri in tako se zastrupljajo duše teh ljudi po gotovem,

dobro premišljenem sistemu delodajalcev. In ako pogledamo v mišljenje teh ljudi, bomo opazili mnogokrat, da oni nekako megljeno čutijo, da to ni prav, a v svojih od sladkodonečih fraz zastrupljenih možganih si ne morejo raztolmačiti, kje tiči glavni vzrok.

Sicer nisem nikak nasprotnik strokovnih glasil delodajalcev, kajti v njih se mnogokrat najde tudi za proletarca poučno čtivo. Toda razumljivo je, da se v glavnem forsira delodajalska tendenca in za mladega človeka, ki ne čita ničesar, kar bi izhajalo iz delavskih vrst, je to vsekakor porazno. Danes se tiskajo meščanski časopisi v ogromnih nakladah in široka masa, ki jih čita, zapade sčasoma popolnoma mišljenju, ki veje iz njih.

Isto je pri knjigah, posebno pri šundu. Koliko je piscu in izdajatelju na tem, da izobrazita narod, ne bom govoril, ker bi se mi zdelo smešno. Tu igra glavno vlogo profit.

Imena, kakor so: Gorki, Sainclair, London i. dr., so danes vsaj pri vajencih skoraj popolnoma neznana. Ako jih pa čitajo, prično kolebati, a tu pride zopet usodepolna okolica, ki je po ogromni večini kapitalističnega mišljenja in jih zopet pritegne nase. Tako se danes »kultivira« proletarsko mladino, ki bi morala postati nekoč avantgarda proletarijata, a bo postala ravno nasprotno, radi te laži-kulture. Stane Š—j.

Francoski socijalisti pred volitvami.

Socijalistična stranka Francije je imela minule dni svoj izredni kongres, na katerem je sklepala zlasti tudi o taktiki za bodoče volitve v parlament in občine. Na kongresu so bile jako živahne razprave, v katerih so nekateri nastopili za sodelovanje s komunisti, drugi pa so sodelovanje odklanjali. Najbolj važni argumenti proti komunistom so bila dejstva, da komunisti podpirajo najbolj nazadnjaške meščanske stranke ter so neiskreni, ker pri svojem delovanju zavajajo ljudi, da postanejo žrtve reakcije in terorja, sami pa ostajajo v zaštitu. Po temeljitih razpravah, ki iz-

pričujejo, da se francoski socijalisti prav dobro zavedajo položaja, v katerem se nahaja Evropa, ne-le Francija, so soglasno sprejeli resolucijo glede volilne taktike.

V resoluciji pravi kongres:

Socijalistična stranka smatra taktiko komunistične stranke za izdajstvo nad proletarijatom. Stranka odklanja vsakršen enoten nastop z meščanskimi strankami, pa tudi vsakršen enoten nastop socijalistov in komunistov. Socijalističnim sekcijam se nalaga, da postavijo pri prvih volitvah povsod svoje kandidate. Določitev volilne taktike pri drugi volitvi, ki naj ima končni namen poraz reakcije in obrambo interesov proletarijata, se prepušča okrožnim organizacijam.

Dnevne novice.

Resolucije in sklepe ljubljanskih konferenc ob priliki otvoritve palače Delavske zbornice prinesemo prihodnjič.

Zavarovanje za starost in onemoglost. Ob priliki, ko se je vršila v Ljubljani anketa, da se razširi pokojninsko zavarovanje za zasebne namene, ki posluje sedaj v Sloveniji in Dalmaciji ter ima okoli 8000 članov, na vso državo, je prav posebnega pomena, da povdarimo, da je razširjenje navedenega zavarovanja na vso državo nujno potrebno. Tudi anketa je inicijativno sprejela simpatično. Ne smemo pa pri tem pozabiti, da je v socialnem zavarovanju zavarovanih daleko nad pol milijona delavcev in delavk, ki za starost niso preskrbljeni. Vrhutega je še stotisoče služinčadi, poljskega delavstva, malih obrtnikov in kmetov, ki so v enakem socialnem položaju kakor delavstvo. Vse te množice delovnega ljudstva bi morale ob današnjih socialnih razmerah biti zavarovane za starost in onemoglost. Pri tem je treba upoštevati to, da bi se mnogo prihranilo na izdatkih za socialno skrbstvo iz javnih sredstev, vrhu tega pa bi se produktivnost delovnih slojev povečala zaradi njih ugodnejšega socialnega položaja. Unificirano zavarovanje bi bilo veliko manjše materialno breme za javnost in močan faktor v racionalizaciji narodnega gospodarstva, ker bi dvignilo moralni in fizični nivo delovnih slojev z odvzetjem socialnih skrbi in s tem povečalo ustvarjajočo sposobnost.

Oderušstvo je zacvelo ob sedanji zimi in mrazu zlasti na živilskem trgu in v trgovini za kurivo. V Zagrebu je bilo odredeno, da se oderuše strogo preganja v zmislu zakona. Vprašanje je, koliko bo taka odredba pomagala, ker nima nihče vpogleda v posle kupcev.

Ljubljanski župan dr. Dinko Puc tudi rad objavlja svoje mnenje v časopisu. Ravno te dni je objavil neko izjavo, v kateri pravi, da bo v imenovanem občinskem svetu našel sredstva, da bo zatrl strankarstvo. Kako si gospod župan to misli, tega ni povedal. Mislimo, da je izjava nepremišljena. Danes političnih strank res ni, ker so razpuščene, ali strankarstva pa ne more nihče razpustiti. V Ljubljani na primer se dele klerikalci in demokrati gospodarsko v dva tabora. Dve grupaciji imamo, ki se lahko združita pri gospodarskih vprašanjih samo takrat, kadar preti obema nesreča. Če bi n. pr. v socialpolitične namene morali naložiti kakšne davke, takrat so klerikalci in demokratiški krogi lahko edini, ali tedaj pa imamo dve nasprotni grupi: ena, ki zahteva socialno oskrbo in drugo, ki se ji protivi. To sta zopet dva »gospodarska« kroga, ki imata vsak dru-

gačno politiko, ne politiko, ampak gospodarski program. V današnji človeški družbi, kjer so različni interesi, obstoji politična miselnost grupirana in se ne da odpraviti z nobenim diktatom, kakor misli župan. To, kar so pa uganjale meščanske stranke v naši državi, pa ni več politika, ampak — norišnica, kjer ni problemov.

Novi kazenski zakon, o katerem smo že zadnjič poročali, se bo uvedel za vso državo polagoma do konca leta 1931. Uveljavljati se pa prične že s 1. januarjem 1930.

Pokojnini za vdovi Pavla Radića in Basarička. Vdova Pavla Radića in dr. Jurija Basarička bosta dobivali vsaka po 5000 Din podpore mesečno, za vsakega nepreskrbljenega otroka do polnoletnosti pa še po 800 Din mesečno.

V Rusiji tudi niso veseli sporazuma med Vatikanom in Kvirinalom. Mnenja so, da bo ta sporazum zlasti podprl fašizem, ki bi s tem pridobil tudi vpliv na zunanji politiki, ker ima cerkev povsod razpredene mreže s svojimi misijoni, ki bodo več ali manj služili italijanski vladi.

Papež suveren.

Suveren je neodvisni vladar. Papežu se je že tudi pred podpisom politične in konkordatne pogodbe priznavala suverenost. Toda papeži so se kljub temu smatrali za »jetnike« ter niso hoteli priznati garancijskega zakona, ki ga je sprejel ob zasedbi Rima italijanski parlament. Papež se je izgovarjal, da ne klone režimu, ki je zanetil revolucijo v papeževi državi in končno zasedel Rim.

Nova papeževa država ne bo velika. Obsegala bo le malo več zemlje in mesta. Kakor prejšnji Vatikan, Zmagal je le princip rimskih papežev, da hočejo biti tudi pravi posvetni vladarji, da lažje in bolj legalno posejajo v svetovno politiko.

Z novo državo papež ni pridobil posvetne in politične moči. Pač pa je za Cerkev pomembnejša konkordatna pogodba z italijansko državo. S konkordatom si je pridobila Cerkev v Italiji močen vpliv na šole, kjer bo smela skoro nemoteno odločati o verskem pouku. Poleg tega ima od slej papež pravico, v sporazumu z vlado, imenovati škofo in druge cerkvene dostojanstvenike sam. S to pogodbo se je uvedla zopet cerkvena poroka, ki je država ni priznavala. In Mussolini je celo obljubil, da bo pozval nekaj kardinalov v italijanski senat.

Iz vsega tega je jasno, da je Mussolinijeva Italija poiskala svojega najboljšega zaveznika v rimski Cerkvi, ki vedno rada podpira kot zaščitnica kapitalističnega družabnega reda strumljenja vsakršnih avtokratov.

Italija ima mnogo praznovernega ljudstva, ki ga Mussolini s svojimi metodami ne bo pridobil zase. Zato je potreboval zaveznika, ki ima vpliv na te množice, da jih bo vodil po poti ponižnosti in pokorščine do njegovega režima.

Na drugi strani pa imamo v Italiji prosvetljene sloje naroda, ki danes ječe mirno in tiho pod sedanjim režimom. Zlasti ima Italija široke plasti naroda s socialističnim naziranjem. Tega dela prosvetljenega naroda ne bo ugnala nova pobratimja, zakaj italijanski narod je živahen in gibčen ter se bo kmalu naveličal Mussolinijeve pospešene reakcije.

Razvoj gre svojo pot. Mussolini se moti, če misli, da bo s svojimi reakcionar-

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

89

Ob sedmih se je vrnil Leonov brat Ivan. Še pozdravil ni, ko je vstopil. Leo ga je vprašal, kaj to pomeni. Prihaja iz Narodnega doma, kjer ga vsi obsojajo zaradi njegovega nastopa.

»Kaj to tebe briga?«

»Briga me, saj sem tvoj brat. Pamet se ti je zmešala. To je že oče v počitnicah dejal. Z rusko srajco noriš okrog kot človek, ki je pobegnil iz umobolnice. Sram me je bilo danes, da sem tvoj brat.«

»Si prav tako eden izmed tistih kričačev. Vpijete, plešete, ne mislite pa nič. Puhloglavci. Laž vam je sveta beseda in gospodi ližete pete.« Beseda je dala besedo, da sta se na koncu stepla. Ivan je bil dve leti mlajši in je bil tepen. Tako je poplačal navdušenje za Stanetov govor.

Dr. Klinc je poklical Frančeka in Mirkota k sebi. Nekdo ju je denunciral, da sta govorila okrog, da ima nezakonskega otroka. Franček se je takoj spomnil na Klinčevega zaupnika, sošolca Bitežnika, ki je zanj po razredu vohunil. Sicer ni bilo nič tako tajnega s tistim nezakonskim otrokom. Gospoda v »Klopotcu« je izmenjala že marsikako besedo na njegov račun. Zato ni čuda, če je zašla tudi med študente. Rajni Maksim ga je omenil že v predsmrtnem dnevniku in od takrat je šušljalo po šolah. Tako je prišlo tudi do Klinčevega ušesa in Bitežnik je kot glavna obrekovalca obdolžil Frančeka in Mirkota.

Ko sta vstopila, je mrko odzdravil.

»Slišal sem, da me obrekujeta. Neresnične vesti razširjata. Ali vesta, da mi kradeta duhovniško čast? Kako se moreta zagovarjati pred bogom in pred ljudmi? Ali se zavedata, da sta lahko izključena...« Dr. Klinc je prešel v krik. Mirno ni mogel govoriti. Mirko in Franček sta stala kot prikovana. Zakaj vendar tako kriči? — »Prekljcati morata javno pred razredom, pred vsemi ljudmi, katerim sta govorila. Vi, Mirko, na učiteljsku, in vi na gimnaziji.«

Tedaj je spregovoril Franček: »Nimava kaj preklicati, gospod doktor. Nič več nisva govorila, kakor tisti, ki naju je denunciral. Slišala sva od drugih in tudi rajni Maksim je že govoril. Če je res, ali ne, ne veva in tudi trdila nisva. Res je, jaz sem spraševal...«

»Aha, spraševali ste. Se vam je dobro zdelo slišati slabo besedo o svojem profesorju... Kaj, ali ni to obrekovanje? Častikrāja? In če pride do škofo in me radi vaju pokliče na odgovor? Kaj? Nekaj neverjetnega se je zgodilo. Dr. Klinc je za trenutek padel v histeričen jok. Mirko je namignil Frančku, da se ukloni. Smilil se mu je človek, ki je stokal pred njima. Zato je spregovoril.

»Gospod profesor, vem, da vas boli; v imenu obeh vam obljubljam, da bova povsod preklicala, kjer sva govorila. In jaz prosim, da nama odpustite.« Klinc se je streznil. »Napisal sem že ovadbo na sodišče. Tukaj je. Mogoče, da je ne odpošljem. Glejta, da popravita. Zbogom!« — Ko sta stopala po stopnicah, se je Franček jezil: »Zakaj si bil tako ponižen? Ali nisi čutil, da je njegov jok rodila zavest, da je vse res?«

»Ne tako, Franček; čutil sem, da trpi dovolj sam radi tega. Zakaj bi ga mučila še midva? Ali misliš, da mu je lahko, če se sam spomni na ta greh, kaj se le, če ga spomni kdo drugi...«

Franček se ni strinjal. »Če res trpi, bi moral tudi s študenti drugače ravnati. Saj veš, kak je pri spovedi, kako je bil z Maksimom in Janušem.« Na to Mirko ni odgovoril.

Ker je bil odbier Dijaškega podpornega društva pod precejšnjim vplivom naprednjakov, so že v preteklem letu sklenili klerikalci osnovati »Dijaško večerjo«, ki bi bila predvsem za njihove fante. Mirko je bil član njihove organizacije in vendar mu je bila večerja odklonjena. Obrnil se je zato na dr. Kramarja, ki je bil poleg dr. Klinca tudi odbornik novoustanovljene »Dijaške večerje«. Po dolgem obotavljanju mu je priznal, da je dr. Klinc pri seji odločno nastopil proti njemu in Frančku. Tako je bilo Klinčevo maščevanje, če tudi sta Mirko v svojem letniku, Franček pa v osmem razredu razodra preklicala svoja »obrekovanja«. Mirko se je v bolni raztrganosti zatekel k Leonu: »Kramar je sicer obljubil, da bo poskusil še enkrat. Če ne bo nič, mu bo preskrbel sam kje drugje, ali pa mi bo plačeval sam. Pomisli, tako se boji Klinca...« Leo ni mnogo odgovarjal. Eno edino besedo je izbruhnil na račun dr. Klinca: »Svinja!« Tri dni potem je opazila Leonova gospodinja, da prihaja Mirko vedno ob času večerje k Leonu. Radovednost jo je gnala v sobo. Pri mizi so sedeli vsi trije. Leo in Ivan sta delila svojo večerjo z Mirkom. Ko je odšel, ji je Leo razložil. Gospodinja je bila v skrbeh.

nimi tendencami zatrl bujni idejni razvoj italijanskega modernega čuvstvovanja. Socialistične sile, ki so sedaj uklenjene v forme italijanskega fašizma, niso umrle in jih tudi nova vatikanska in kvirinalska politika ne bo zatrla. Novi klerikalizem, ki se ima uveljaviti v Italiji v zmislu dogovorov, ne more roditi zaželenih sadov ne za Mussolinija ne za papeža, ker je v nasprotju z razvojem ter tudi na svetovne države ne more imeti nikakršnega vpliva. Politika Cerkve pomeni za kapitalistične države le kot »blagoslov«, ki uspava narode, kadar kapitalizem to potrebuje.

Lev Trockij.

Trockij je končno vendar prispel v Carigrad. Toda o njem se pripovedujejo cele zgodbe in še vedno se ne ve, kaj je pravzaprav res. Eno bi bilo tedaj gotovo, da je Trockij izgnan — pravi ruski državljani je vedoma in ne vsled pomote iz lastne države izgnan. To je gotovo višek barbarizma, pa če ga zagreši najbolj reakcionarna vlada kake kapitalistične države ali pa vlada proletarske republike. To je vseeno! Drugo je sedaj vprašanje, kaj je s Trockijem. Poroča se, da se nahaja v Carigradu pod strogim nadzorom sovjetskih agentov, ki mu ne puste z nikomur govoriti. Končno se tudi poroča, da izjavlja sovjetska Stalinova vlada, da so Trockiju dnevi šteti in da je neozdravljivo bolan na pljučih ter da ga je vlada ravno zaradi tega izgnala iz države, da ne bi umrl doma, kar bi se znalo krivo tolmačiti, češ, da ga je vlada nasilno iz sveta spravila. Če je vse to tudi res, tedaj se še vedno lahko trdi, da bo posredno vendar vlada kriva Trockijeve prezgodnje smrti, ker ga je izgnala v nezdrave azijske kraje, kjer je trpel telesno in duševno in da ga je tamkaj toliko časa držala, dokler ni njegova bolezen toliko napredovala, da je postala neozdravljiva. Razen tega se ugiba, kje da se bo Trockij nastanil. Nemčija ga baže ne želi in isto je z Dunajem, kjer je on dolgo bival. In kaj je pravzaprav jedro Trockijevega spora s Stalinovim režimom? Boljševiški vodji so se razdelili glede taktike v dva tabora in Trockijeva skupina je bolj radikalna, levičarska, ki stoji na stališču strogosti ter neprizanesljivosti napram nasprotnikom boljševizma in ki zahteva, da se mora v vseh deželah brez prenehanja delati za revolucijo, ker se sicer revolucija v Rusiji sami ne bi mogla obdržati. To je torej radikalizem, medtem ko stoji Stalin s svojo okoličnico na bolj oportunističnem stališču, kar bi naši »dekalisti« z Gustinčičem na čelu rekli: socialpatriotizem. Ruski komunisti so tedaj krenili močno na desno in so radikale kakor Zinovjev, Radek in Buharin s Trockijem vred pregnali. — Mi bi se morali tega pravzaprav veseliti, kajti ti ljudje so v glavnem krivi, če se proletarijat že celih deset let med seboj kolje, namesto da bi združil svoje itak še razmeroma skromne moči ter se skupno boril proti naravnemu nasprotniku kapitalu. Iz obnašanja izvenruskih komunistov bi se tedaj moglo sklepati, da so ti sicer za radikalizem ali bolje rečeno za razbijanje delavskih organizacij, a obenem pa so proti Trockiju in za oportunistično Stalinovo. To taktiko bi se moglo samo na ta način razumeti, da so naši komunisti, kolikor jih še sploh je, v duhu za Trockijeve metode, pa so obenem proti Trockiju in so za Stalinovo socialpatriotizem, ker ima Stalin pare. Trockij pa je sedaj revež, z revežem pa nihče ne drži. Sicer pa je komunističen postal v zadnjih letih tak konglomerat, da ga sam hudič več ne razume. V Nemčiji imajo danes še štiri komunistične sekte, ki se medsebojno strastno napadajo in vsaka zastopa drugo doktrino. Isto je skoraj na Čehoslovskem. Delo Leva Trockija pa bo šele zgodovina mogla pravilno oceniti.

Zopet atentat na predsednika Mehike. V nedeljo 10. t. m. je bil po neznanih storilcih pripravljen atentat na vlak, v katerem se je vozil predsednik mehičanske republike Portes Gill. Ko je vlak privozil do mesta, kjer je bila položena dinamična patrona, je ista eksplodirala in poškodovala nekoliko stroj, pri čemer je našel kurjač smrt, razen tega sta bila sprednja dva vozova poškodovana. Predsedniku se ni nič zgodilo, ker se je nahajal njegov voz precej zadaj. Predsednik je nato izdal uradno izjavo, v kateri dela katoliško obrambno ligo odgovorno za atentat. On trdi, da je bilo na mestu atentata najdeno več propagandnih spisov omenjene lige. Atentat so pripravile tri do štiri osebe, ki so se že več dni nahajale na licu mesta, da bi dočakale ugoden trenutek. Oblasti so že izvršile nekaj aretacij, ne izdajo pa še imen javnosti radi nadaljnje preiskave. Vendar pa predsednik misli, da imajo pravega ptiča že v rokah. Atentat je bil vsekakor pripravljen iz maščevanja radi tega, ker predsednik ni pomislil morilec njegovega prednika Obregona. Torala, ki je bil v soboto ustreljen. Gill sicer ne sumi katoliških duhovnikov, pač pa pravi, da sum pada na fanatične katoliške elemente, iz katerih krogov je prejel že več pretilnih pismen.

Zopet atentat na mehiških železnica. Kakor poroča list »Excelsior« iz Mehike, so mehičanski revolucionarji ponovno napadli vlak z dinamitom, pri čemer je bilo železniško oboje ubito in ravno tako 40 vojakov, ki so vlak spremljali.

Posledice vremenskih nepravil za delavsko zavarovanje. Delavsko zavarovanje kaže zanimive pojave, kateri imajo svoj izvor brez dvoma v pretežni večini v sedanjih vremenskih nepravilnostih. Predvsem se pojavlja znatno večje število resnih obolenj. Lansko leto se je odstotek bolnikov v drugi polovici januarja in v prvi polovici februarja gibal okoli

2,50, letos je prekoračil 4 odstot. in je le v nekaterih dneh pod 4 odstot. To pomeni, da je dnevno v staležu nad 1400 bolnikov več, kakor lani. Finančno se ta pojav izraža sledeče: dnevnih hranarinskih nakaznic se izstavi povprečno 654 v znesku Din 109.808,49 napram 337 nakaznicam v dnevnem znesku 62.936 Din v letu 1928. V 13 dneh je urad samo na hranarinah izplačal Din 600.000 več, kakor v istih dneh leta 1928. Pri tem ni vpoštet velik porast apotekarskih in bolničnih stroškov. V takih kritičnih časih se vidi koristnost velike vzajemne skupnosti zavarovanja; nekateri okraji so se prav neznatno poslabšali, dočim je v drugih katastrofa strašna. Ti okraji bi bili brez izenačenja rizika po eni sami taki katastrofi za več let v zavarovanju finančno uničeni. Druga katastrofa je v tem, ker morajo obrati radi pomanjkanja premoga ustaviti obratovanja. S tem padajo dohodki urada, nasprotno pa se izdatki množe, ker brezposelnj obolevajo. Zimski čas je že v normalnih prilikah nevaren za zavarovanje; kajti v tem času dohodki urada radi omejitve obratovanja in skrčenja konjunktura padajo, obolenja in izdatki pa se množe. Letošnje izredne vremenske nepravilke pa morejo pri daljšem trajanju pomeniti za zavarovanje pravo katastrofo. Pred tako katastrofo morajo zavarovanje varovati vsi interesi in faktorji, ker ščitijo s tem socialne in gospodarske interese Slovenije.

Za tiskovni sklad »Delavske Politike« je nabral med ljubljanskimi sodrugimi s. Ivan Vrhovc 300 Din. Iskrena hvala. Sodrugji, posnemajte!

„Na pomoč železničarjem“

ali »strokovna« organizacija, ki za svoje člane prosi pri javnosti. — Avstrijski železničarji prejeli izredno denarno pomoč.

»Udruženje jugoslovanskih nacionalnih železničarjev in brodarjev — žolta organizacija — v Sloveniji« ali podomače »Zveza«, je v dnevnih časopisih objavila apel v obliki prošnje na javnost, ki bi se naj usmili »ubogih« železničarjev ter jim priskočila na pomoč z milodari v obliki čaja, sladkorja, ruma in limona, pa tudi denarja, se ne brani »akcijski« odbor, katerega tvori odbor gornje organizacije z odborom Nabavljajke zadruge, v katerem sedijo isti ljudje. Da je »Zveza« beraška organizacija, to ni neznana stvar, kajti vse njene »akcije« za zboljšanje gnotn. položaja železničarjev so bile vedno začetek ter konec v — prošnjah! Toda, kar nas vsekakor preseneča, je to, da se »Zveza« sedaj obrača s svojimi prošnjami na javnost in ne na pristojni forum, železniško upravo, v kateri sede vodje ponesne Zveze kot šefi in direktorji. Vodje Zveze, ki sede v centralnem odboru, so se nekoč zakleli, da »neču nikada štrajkovati«, kar bi bilo zadnje sredstvo vsake borbene organizacije. Pač pa je vodstvo Zveze ponovno »pretilo« železniški upravi s tem, da se bo Zveza v slučaju neuspeha — razpustila!

Tega se menda železniška uprava silno boji in železničarji so srečni, da se ni to že zgodilo vzpričo Zvezinih neuspehov, kajti zna se zgoditi, da bo sedaj dosegla uspeh pri javnosti, če ga ni mogla pri železniški upravi. Mi sicer ne moremo Zvezarjem braniti, če kozle streljajo, v enem pa se najodločneje zavarujemo, da bi kdo v našem imenu beračil. Železniška uprava v Jugoslaviji je javnost že z dovolj visokimi tarifi obremenila in če misli, da to še ni dovolj, tedaj ji je prosto dano, da tarife še zviša, da zamore svojim obveznostim napram personalu in napram dobaviteljem zadovoljiti. Tako se prakticira po celem svetu. Zato zahtevamo in ne prosimo, da oslobi da, kar mu gre, da se pošteno preskrbi z vsem, kar kulturen človek potrebuje. Kajti beračenje smatramo a priori za sramoto.

Savez železničarjev Jugoslavije je tekom let — po prevratu — podvzel nebroj korakov v cilju zboljšanja gnotnega položaja železničarjev, toda ko je »Savez« hotel potegniti naprej, tedaj je »Zveza« držala nazaj, češ: »železničarji moramo potrpeti.« Med tem pa se je pogostokrat dogodilo, da so si »višji« pomagali na svoj način, za kar so nižji celo plačali! Ako torej žolte organizacije ne bi bilo, bi gotovo bili naši železničarji v materialnem oziru mnogo na boljšem kot so.

Za primer si lahko vzamemo sosedne avstrijske železničarje, ki so pametnejši od naših, ki skupaj drže in kjer nacionalni — katerih tudi tam ne manjka — nimajo nič za govoriti, kajti v prosti ter razrednozavedni strokovni organizaciji se nahaja od 100.000 celokupnega personala 87 tisoč organiziranih. Temu primerni so tudi prejemki in vse ostale potrebe železniškega oboja. Vsak delavec, ki šele vstopi v železniško službo, prejme 170 šilingov mesečne plače, to je več kot prejme na jugoslovanskih železnica zvaničnik (poduradnik) II. kategorije s polnoletno službo. Razen tega prejemajo avstrijski železničarji že skozi tri leta tri-

najsto plačo. Končno pa omenimo, da so ravnokar, in sicer dne 15. februarja, prejeli avstrijski železničarji — vsi brez izjeme — izredno denarno pomoč v iznosu od 35 do 100 šilingov, torej od 280 do 800 Din, da jim ni treba prosjati čaja in limona okoli trgovcev in ostale javnosti. Zvezarji, ali ste slišali!?

Kultura.

Talpa:

Sacco in Vanzetti.

Vsakdo se gotovo še dobro spominja umora, ki ga je izvršila ameriška justica v noči 23. avgusta 1927. nad Saccom in Vanzettijem, ki sta morala nedolžna na električni stol. Ves proletarski svet je proti smrtni obsodbi protestiral, ker je dobro čutil in vedel, da sta obadva nedolžna, a vsi protesti niso pomagali nič; tragedija se je izvršila. Krivdo zanjo nosi deloma sodnik Thayer, birokratični karierist, ki je z namenom, da bi bil povišan za najvišjega sodnika v Massachusettsu, vztrajal pri svoji prvotni obsodbi vključ temu, da se je pravi roparski morilec Medeiros sam javil; deloma pa nosi krivdo za to tragedijo tisto zakrknjeno mišljenje, ki meče revolucionarja in zločinca v en koš, tisto mišljenje, ki podtika tudi revolucionarju-teoretiku vedno zločinske namene. Ta nazor je bil globoko ukoreninjen v vseh časih. Tako nam n. pr. ve zgodovina povedati, da so bili Rimljani prepričani, da morijo kristjani pri svojih verskih obredih otnoke in pijejo njihovo kri. Ali so bili potemtakem rimski sodniki, ki so bili sami ujeti v to mišljenje, zmožni, soditi kristjane pravično?

V zadnjem času je morala tudi ameriška družba, ki je sokriva zločina, priznati, da sta končali na električnem stolu svoje življenje dve nedolžni žrtvi. Danes pišejo Amerikanci o njih romane, pripravlja se pa tudi izdaja celotne korespondence, ki sta jo obadva pisala iz ječe. Pred kratkim je priobčila dunajska »Neue freie Presse« nekaj odlomkov iz te korespondence, ki nam priča o globokem duhu obeh obsojencev. O njuni nezlomljivi veri in načelnosti nam priča pismo z dne 25. maja 1927., kjer pravi Vanzetti: »Če bi Nick in jaz sledila stari veri in če bi živela po stari, z zakoni in cerkvami sankcionirani morali, bi postala lahko z izkoriščevanjem ubogih bogata, imela bi ženske, konje, bogastvo, čast, otroke in vse ostalo, preobljile in zabave in veselje življenja. Midva pa sva se prostovoljno odrekla vsemu, celo najnedolžnejšemu veselju, ko sva bila stara 20 let. Končno pa sva žrtvovala svoji veri vse. In sedaj, ko sva stara, zlomljena, smrti blizu, naj prekličeva

svoje nazore,

naj postaneva renegade, naj postaneva neznajna iz ljubezni do najinih usmiljenja vrednih teles? Nikdar, nikdar, nikdar! Pripravljena sva, ravno toliko pretrpeti, kolikor sva že pretrpela, pripravljena sva umreti, toda ostati do konca moža.«

21. avg. 1927. — par ur pred smrtjo — pa sta napisala iz hiše smrti pismo, ki je oporoka vsem prijateljem. Iz pisma jasno odseva ona krščanska poteza, ki je pripravljena vzeti križ na rame. Pred obličjem smrti sta napisala besede: »Prijatelji in tovariši, sedaj, ko se je končala tragedija sodnega postopka, so vsi kot eno srce. Samo dva izmed nas bova umrla. Naš ideal, tovariši, bo živel v milijonih. Ohranite naše trpljenje, naše skrbi, naše napake, naše poraze, naše strasti kot zaklad za bodoče bitke in za veliko osvobodjenje. Ob-

Za smeh.

Ob nepravem času.

Slavko je doma večkrat videl očeta, da je pisal znancem in sorodnikom lepe karte z voščilom »Veselo Velikonoč!«, »Srečen božič!«, »Srečno Novo leto!«. — K prazniku Vnebohoda si je pa kupil tudi Slavko skrivaj lepo karto in je pisal teti: »Srečen Vnebohoda ti želi od srca tvoj nečak Slavko!«

jemava vas vse, izročava vam vsem zadnji pozdrav s srcem, polnim ljubezni in ginjenosti. Sedaj in vselej — dolgo življenje vam vsem, dolgo življenje za pridobitev svobode. V življenju in smrti sva vaša. Jernej Vanzetti, Nikolaj Sacco.«

Čulkovski:

Umirajoči vojak.

Oče moj, kaj si ruvaš lasé? Sam si kriv, če ti srce stiska gorjé! Si me zato pripravil na svet, da tukaj ko zaklana žival umiram? Naj ti bo ta greh odzvet, ali žalost zaman si v srcé zapiram. Še veš, kako si me kot otroka še, učil po vojaško korakati, ena — dve? Z lesá si mi izrezal sabljico in kupil mi svetlo puškico, vadal me streljati, bum — bum — bum in sam si padel — bac — da sem dobil pogum. Za božič si mi podaril svinčene vojake in knjigo, ki povečuje vojne junake. Oče moj, kaj si ruvaš lasé? Saj vse po tvoji želji gre! Tvoji sin je vojak, domovini služi, za njo zdaj crka v krvavi mlakuži. Po mojem bi pa bilo bolje, da me v to svrhu nisi nikdar spočel, ali da si mi takoj po rojstvu slabotno življenje spet vzel! Mati moja, kaj prelivaš solzé? Sama si kriva, če ti poka srce! Kaj se nisi mojim igram smejala, ko sem korakal kot mladi vojak, mi v svojem ponosu poguma dajala, da naj bom, kot v knjigi so, hraber in jak? Kaj mi zdaj hrabrost? Glej, tukaj ležim! Kdo me je ranil, še sam ne vem. Predno pa muk se osvobodim, dovoli, da nekaj ti še povem: O, mati! Po mojem bi bilo bolje, da, še predno si me rodila, bi kal mojega življenja že v svojem telesu zadušila, kakor pa da si me gojila kot jagnjeta za žrtve; prepozno si se streznila, glej, tvoj sin je mrtev! O, mati! Kaj prelivaš solzé? Sama si kriva, če ti poka srce!

Predavanje, ki ga je priredila »Svoboda« v soboto zvečer, je bilo nad pričakovanje dobro obiskano. Društvena soba je bila v »Ljudskem domu« natrpana mladine. Predmet je bila toplot Japonska. Krasne skiptične slike so nad vse ugajale; kako čudovita dežela, kako čudovite barvne harmonije: japonski teater, slikovite noše, krasna svetišča, bujni parki, čajarne, gejšé, vse to se je vrstilo pred očmi. Profesor Teply se je radevolje odzval povabilu »Svobode«, da predava, ter nam je z njemu lastno razločnostjo pojasnjeval slike, risal kulturno in socialno življenje Japoncev ter podal kratek pregled njih zgodovine. Še celo člani, ki sicer slabo razumejo slovenščino, so zadrževali: »Tega gospoda smo pa dobro razumeli.« Kako potrebuje delavstvo podpore inteligentov pri izobrazbi, a žal, le malo jih je, ki bi se odločili, da gredo med delavce. Zato je delavstvo tem redkim tembolj hvaležno.

Prihodnjo soboto priredi »Svoboda« zopet podobno predavanje o Skandinaviji, ki se bo tudi spremljalo s krasnimi barvnimi slikami. Hvalevredno je, da je »Svoboda« začela prirejati taka predavanja. Žal, da ni bilo na zadnjem predavanju ne enega nogometša in samo par starejših telovadcev. Tu bo treba še dosti dela.

Joža Kostanjevec.

Danes obhaja petinšestdesetletnico rojstva znani slovenski pisatelj starejše šole. Joža Kostanjevec. Rojen v Vipavi, se je posvetil učiteljskemu poklicu in je kot tak sledil tedanji slovenski literarni generaciji. Jurčiču, Levstiku in Kersniku ter že zgodaj pričel objavljati svoje povesti in novele v raznih slovenskih revijah in pri Mohorjevi družbi. Bil je tudi več let urednik »Ljubljanskega zvonca«. Sedaj živi kot upokojevec v Mariboru, kjer vsakdo pozna osivelega moža-dobričina, ki se dnevno sprehaja po mariborskih ulicah. Njegovi spisi se odlikujejo s priprostim in jednatim jezikom, ki pa bodo prišli do veljave šele, ko se najde založništvo, ki bi jih izdalo v celotni seriji. Najbolj znana je njegova povest »Krivec«. V mnogih njegovih spisih se kaže njegov socialni čut, zlasti do kmečkega proletariata, zato tudi delavstvo čista njegove spise.

Malega Karla, sina nekega trgovca, vpraša katehet v šoli, kaj bi bog sin napravil, če bi moral bog oče umreti?

Promptno odgovori Karl: Prevzel bi trgovino svojega očeta.

Prekupčevalci.

Dva kmeta sta drug drugemu tožila čez draginjo. Gospod župnik je to slišal in reče: »Vesta, temu so krivi prekupčevalci.«

»Da, res, gospod župnik,« odgovori eden izmed kmetov. »Imate čisto prav. Če bi mi božjo besedo dobivali direktno od boga, bi nam tudi ceneje prišlo.«

Maribor.

Socijalistična akcija za revno ljudstvo v mestu. Z ozirom na silen mrz in pomankanje kuriva in deloma tudi živila sta se podala člana socijalističnega občinskega kluba mariborskega ss. Grčar in Eržen v četrtke k velikemu županu ter k mestnemu županu za odpravo. Zahtevala sta, da se takoj šole zapre in da se ukrene vse potrebno, da dobi mestna občina premog, katerega naj potem med revno prebivalstvo deli. Šole so se nato zaprle in v soboto je sklical gosp. župan konferenco na magistrat, ki je storila nadaljnje sklepe in sicer, da se takoj otvorijo v mestu ogrevalnice v raznih šolah, da se urgira premog, ki je baje tedaj že stal v Čakovcu na postaji in da se takoj začne z izdajanjem brezplačnega čaja v novi avtobusni čakalnici na Glavnem trgu. Razen tega se je še zaprosilo za 3—4 vojaške poljske kuhinje, ki bi se naj postavile na raznih prostorih v mestu in svrhu kuhanja čaja. S kuhanjem čaja na Glavnem trgu se je že v nedeljo jutraj začelo in se ga prebivalstvo prav pridno poslužuje. Razen čaja dobi vsak kosček kruha. To je vse dobro, samo bilo bi se moralo že preje začeti, kajti zima, kakršne ljudje ne pomnijo, traja že poldrugi mesec.

Dobava premoga.

Od 19. februarja dalje oddaja mestna občina premog rudnika Peklenica v količinah a 100 kg po ceni 40 Din.

Nakaznice dobe reflektanti vsak dan od 8. do 12. ure v pisarni mestnega upraviteljstva, Rotovski trg štev. 9, proti plačilu premoga.

Premog se dobi vsak dan od 12. do 16. ure v skladišču mestne premo-govne komisije Vojašniška ulica štev. 13 proti oddaji nakaznice.

Vreče morajo prinesiti stranke s seboj.

»Češki klub«, ki združuje v Mariboru živčete Čehoslovake in deluje že 26. leto, je imel minulo soboto

svoj letni občni zbor, na katerem je bil zopet izvoljen za predsednika urar g. Franjo Bureš, za podpredsednika svetnik Ivan Knop, za tajnika bančni uradnik Kovač, blagajnika ravnatelj Gintz, knjižničarja tekstilni mojster Barton, za gospodarja zastopnik tvrdke Ježek Kadrmas, v odbor pa še čevljarški mojster Klubička in drugi. Mariborsko češko kolonijo tvorijo večinoma obrtniki, uradniki in nastavljeni po tekstilnih industrijah. Češka vlada pa vzdržuje v Mariboru tudi posebno učiteljsko za češko dopolnilno šolo, kjer se uče otroci čeških starišev češčine ter češke zgodovine in zemljepisja in petja. Občnega zbora sta se udeležila imenom Jugoslov.-češkoslov. lige tudi podpredsednik dr. Reisman in tajnik inž. Leben. Med ligo in »Češkim klubom« vlada ozko in prijateljsko razmerje.

Sodna dražba Kobijeve žage v Bistrici. V petek se je vršila na izvršilnem oddelku okrajnega sodišča v Mariboru sodna dražba parne žage lesnega trgovca Drago Kobija v Bistrici pri Mariboru, radi katere so imeli naši delavci že mnogo sitnosti, ker jim lastnik Drago Kobi ni izplačeval zaslužene mezde. Sedaj je zaenkrat konec gospodarstva Drago Kobija na tej žagi, ker jo je na sodni dražbi kupil za 600.000 Din njegov brat Anton Kobi iz Borovnice na Notranjskem.

Ljudska univerza v Mariboru. V petek 22. t. m. prvi pevski koncert letošnje sezije, ki ga da izredno nadarjena absolventinja ljubljanskega konzervatorija — gđ. Čadeževa. Ž njo se nam predstavi letos že tretji naših mladih, mnogo obetajočih umetnikov.

Klerikalna teorija in klerikalna praksa.

O tej temi se je že mnogo pisalo in vendar je to treba vedno ponavljati. Ako ima človek priliko sodelovati v kakšni korporaciji s klerikalci, kjer se oni praktično udeležujejo, potem ve, kako brezsrčen ter trdovraten, kako brezobziren element so klerikalci. Kadar gre za kako podporo revežem — reveže imajo klerikalci zelo radi, zato delajo tako politiko, da je revež vedno več — ali kakršnokoli dajatev, recimo za povišanje mezde delavcem ali plače nižjim uslužbencem, tedaj se klerikalci prav do nagega razgalijo ter pokažejo svojo črno reakcionarno dušo, zlasti če ni kontrole od

strani publike, v odborih in odsekih. In reakcionarni so med klerikalci najbolj duhovniki, ki povsod nosijo zvonec. Naiven človek bi menil, da so duhovniki, ki so baje namestniki božji, najpravičnejši ljudje, ki bi bili po svojem vzvišenem stanu poklicani, da branijo slabjšega pred nasiljem močnejšega, da ščitijo delojemalca pred pretiranim izkoriščanjem s strani delodajalca. Toda moti se, kdor tako misli. Duhovniki sicer imajo vpliv na ljudstvo, toda tega zlorabljajo v prid močnejšega, t. j. v prid kapitala. Duhovniki kapitalizmu pomagajo pri izkoriščanju, oni ne pridigujejo samo, da naj bo dela-

vec skromen ter potrpežljiv, marveč oni tudi delavca dejansko pomagajo tlačiti, kjer le morejo. Kdor ima torej priliko, klerikalce pri praktičnem delu opazovati, tedaj vidi silen kontrast med klerikalno teorijo in prakso! Treba je takemu človeku čitati samo par števil glavne klerikalne glasila — »Slovenca«, pa bo videl, kako so klerikalci v teoriji »socialni«, kako »Slovenec« piše proti reakciji, kako se zgraža nad čezmernim navijanjem najemnin od strani brezvestnih hišnih posestnikov, ki so notabene ravno največkrat med klerikalci samimi. Skratka: v »Slovencu« so klerikalci proti vsem socialnim krivicam. Kakšni pa so v praksi? To pa vedo najbolje oni sodrugi, ki imajo priliko s klerikalci v kakšni korporaciji sodelovati, seveda vedo pa to pred vsem tisti, ki klerikalni bič na lastni koži čutijo. V mariborskem občinskem svetu se je razpravljalo o kolektivni pogodbi med mestno občino ter njenim delavstvom. Socijalisti imajo komaj tretjino občin. svetovalcev. Večina pa tvorijo klerikalci, demokrati (»fals firma«), Nemci in trije ostali. Za danes se nočemo s stvarjo samo baviti, ampak se omejimo samo na eno točko, ki je bila sporna med večino in socijalisti, to so mezde. Večina je socijalističen načrt glede mezd zavrgla in namesto tega je podžupan dr. Lipold predlagal tri vrste plač in sicer: 4, 6 in 7 Din začetne plače na uro. Socijalisti so to smatrali za nezadostno, kajti treba je računati z dejanskimi razmerami, zlasti je treba upoštevati visoke najemnine. Delavec ne prejema plače za vse dni, marveč za največ 25 dni v mesecu. Ako torej množimo 32 Din s 25, dobimo 800 Din. Od tega bo moral delavec še plačati bol. fond, davek in pozneje, ko se bo uvedlo, prispevek za starost, zavarovanje. Tedaj mu ostane kakih 700 Din mesečno. Ostali dve kategoriji, to so polkvalificirani in kvalificirani, bodo prejeli po največ 900 in 1100 Din mesečno. Socijalisti, upoštevajoč gnotne razmere mestne občine, so zahtevali, da se te postavke zvišajo vsaj od 4 na 5, od 6 na 7 in od 7 na 8 Din. Povisek bi znašal po 200 Din mesečno pri vsaki kategoriji. Toda ne! Demokrat-odvetnik in klerikalec-duhovnik, ki sta imela vsi besedo v imenu večine, sta ostala neizprosna in večina, med katero so nekaki krščanski socijalisti, je kompaktno glasovala za nižje plače. Tako, sedaj pa pride druga stran: Za novo šofersko hišo je bilo treba določiti najemnine. Hiša je stala 1.750.000 Din. In enkrat v mesecu decembru so načelniki klubov sklenili — proti glasu načelnika socijalističnega kluba — da se določijo najemnine za omenjeno hišo, ki odgovarjajo 20 letni

amortizaciji in 9 procentnemu obrestovanju gornje glavnice, pri čemur bi stala dvosobna stanovanja, ki so precej primitivno zgrajena, mesečno po 650—796 Din, enosobna pa med 300 in 500 Din. Stanovanj je 25 in stanovali bi skoraj sami šoferji mestnega avtobus-prometa, katerih redna plača se giblje med 1500—2000 Din mesečno. Razume se, da je omenjeni sklep povzročil med temi uslužbenci največje razburjenje, kajti oni bi morali od svojega ne prevelikega zaslužka plačati polovico do ene tretjine samo za zidovje, pri čemur bi se hiša v 20 letih izplačala in ostala popolna last mestne občine. Ali demokratsko-klerikalna gospoda v občinskem svetu se je čudila razburjenju šoferjev, češ, kaj hočejo, to so vendar nizke najemnine in če nočejo, pa bomo dali stanovanja drugim, ki bodo že radi plačali toliko. Ali socijalistom se je posrečilo, da je prišla zadeva najemnin še enkrat na bolj temeljito razpravo in s tem se je baval štiričlanski odsek. Član socijalističnega kluba omenjenega odseka si je dal na gradbenem uradu izdelati načrt za najemnine v gornji hiši na podlagi 50 letne amortizacije in 4,5 odstot. obrestovanja. Vsled tega se določijo najemnine 380 (796), 250 (522), 320 (667) itd. (V oklepajih so prejšnje.) V odseku se je dve uri o tem razpravljalo in sodrugu B. ni bilo lahko ostale člane prepričati, da so tudi te najemnine previsoke. Končno je odsek soglasno sprejel soc. predlog. Toda sedaj se je pa začel nov križev pot, nov boj za visoke in nižje najemnine v plenumu. V plenumu se sedaj po novem razpravlja tajno, četudi je to proti mestnemu statutu, ampak večina je srečna, če ni nesrečne galerije, ki jo samo moti. In plenum je po mučni debati sklenil, da so te najemnine le začasne in sicer do tedaj, ko bomo videli, kako je z bilanco avtobusnega podjetja. Ta predlog je stavi zopet duhovnik brez socialnega čuta, ki je zahteval, da se o teh najemninah še enkrat razpravlja v avtobusnem odseku, kjer je ponovno dal duška svoji nezadovoljnosti s preizkušni najemninami. Tu je karakterizacija klerikalnega socijalizma. Na eni strani čim nižje plače, na drugi strani pa visoke najemnine, kakršnih bi si ne upal zahtevati največji hišni oderuh. In v roke takih ljudi izroča izvesten del delavstva svoje interese! Delavci, ne sodite klerikalcev po njih besedah, ampak po njih dejanjih. Poučite one, ki se ne spoznajo, da naj ne iščejo pomoči pri svojih sovražnikih, marveč naj se organizirajo v svoje strokovne organizacije in s pomočjo istih naj se borijo za življenske pravice, za več kruha, za več svobode ter pravice.

Ali ste že krili? svoje potrebe v tiskovinah

Dobavljamo vse tiskovine v prvovrstni izpeljavi in po najnižjih cenah za vsa društva, industrijo, trgovine, pisarne itd.

Ljudska tiskarna d. d.
Maribor, Sodna ulica št. 20

Važno za vse!

Vsakovrstna popravila šivalnih in pisalnih strojev, gramofonov, otroških vozičkov, dvokoles in motorjev, emajliranje in poniklanje. Shranjevanje dvokoles in motornih koles čez zimo, vse to nudijo in izdelujejo mehanična delavnica

JUSTIN GUSTINČIČ, MARIBOR
Tattenbachova ulica 14.

Produktivna zadruga mizarskih mojstrov

R. Z. Z. O. Z.
Maribor, Vetrinjska ulica 18.
Mobilije. Lastna izdelava vseh vrst pohištva od navadne do najfinije izdelave, iz mehkega, trdega, kakor tudi iz eksotičnega lesa, po znatno znižanih cenah, zelo solidno in dobro delo. Ena leto garancije. Samo pri Produktivni zadrugi mizarskih mojstrov, Maribor, Vetrinjska ulica 18.

MALA NAZNANILA.

JOSIP MLINARIČ

priporočam svojo bogato zalogo galanterije, specerije, hišnih in kuhinjskih potrebščin.

Maribor, Glavni trg št. 17.

I. Bukova drva

cela in rezana, trboveljski premog in butare ter vsakovrsten rezan in tesan les

Alojz Pižanec

Državna cesta, vis-à-vis Mariborski dvor

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radiowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3,80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3,60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

Tvornica štamplik

in prodaja v to stroko spadajočih potrebščin

T. Soklič

Maribor, Aleksandrova c. 43.

Creppe de Chine

In faular svile od 58 Din naprej kakor tudi vsakovrstne druge svile v bogati zalogi po najnižjih cenah pri

J. Trpinu, Maribor, Glavni trg 17.

Elektrotehnična delavnica

PRATTES & TRABI,

Maribor, Vodnikov trg št. 3.

Popravila vseh vrst električnih strojev in aparatov, novo ovijanje sežganih elektromotorjev, dynamo-strojev, transformatorjev itd. Lastna preizkuševalnica, točna in kulantna postrežba, zmerne cene, nakup in prodaja porabljenih motorjev in dynamo-strojev.

Dosti denarja prihranite

ako daste v popravilo

Brzopodplati, Tattenbachova ul. 14

Vaše vsakovrstne čevlje, galoše, snežne, z gumi in usnjenimi podplati, cene za poplajenje in pete usnjenih damskih Din 26—28, moških Din 32—38. — Se priporoča BRZOPODPLATA.

JOSIP MORAVEC, Maribor

Slovenska ul. 12

priporoča svojo bogato zalogo snežnih čevljev in galoše vseh prvovrstnih svetovnih znamk, po brezkonkurenčnih cenah. Popravila se sprejemajo.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898

MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38

Telefon 324

Prodajalne v Slomškovi ulici štev. 2 in na Glavnemu trgu štev. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju peciva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih peciva na zavarovalno znamko D. P.